

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KABUL EDİLEBİLİRLİK KARARI

Başvuru No. 5015/10

Erkan SÜZGÜN / TÜRKİYE

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2013. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

22 Ocak 2013 tarihinde,

Başkan,

Guido Raimondi,

Üyeler,

Danutė Jočienė,

Peer Lorenzen,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Daire Yazı İşleri Müdürü

Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire) (« Mahkeme ») 11 Ocak 2010 tarihli başvuruyu incelemiş ve 22 Ocak 2013 tarihinde yapılan müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Erkan Süzgün 1979 doğumlu bir Türk vatandaşıdır ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran Mahkeme önünde Gaziantep Barosuna Kayıtlı Av. N. Bulgan ve İstanbul Barosuna Kayıtlı Av. T. Demir tarafından temsil edilmiştir.

2. Dava konusu olaylar başvuran tarafından açıklandığı şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranın da dahil olduğu celp dönemi sayımı 1999 yılında yapılmıştır.

4. Başvuran askerlik şubesine kaydını yaptırmış ve acemi birliğine katılmadan önce olağan tıbbi muayeneden geçirilmiştir. Başvuran kendisini

muayene eden doktorlara 10 Mayıs 1999 yılında aldığı ve “kronik viral Hepatit B” hastası olduğunu gösterir bir tıbbi rapor sunmuştur.

5. Başvuran buna rağmen doktorlar tarafından askerliğe elverişli olarak kabul edilmiştir.

6. Başvuran zorunlu askerlik hizmetini yapmakta iken, önce 21 Kasım 1999 ile 18 Şubat 2000 tarihleri, sonra 24 Şubat 2000 ile 21 Mayıs 2001 tarihleri ve nihayet 17 Haziran 2001 ile 6 Mart 2002 tarihleri arasında birliğinden firar etmiştir.

7. Askeri savcı 7 Haziran 2002 tarihli iddianame ile Ankara Askeri Mahkemesinden başvuranın firar suçu nedeniyle cezalandırılmasını talep etmiştir.

8. Başvuran savunmasında sağlık durumunun askerliğini yapmasına imkân tanımadığını ve kendisini firar etmeye ittiğini beyan etmiştir.

9. Bu nedenle başvuran GATA askeri hastanesi hekimleri tarafından muayene edilmiştir.

10. Doktorlar 31 Ocak 2007 tarihinde raporlarını sunmuşlardır. Raporda doktorlar gerçekten de başvuranın muzdarip olduğu kronik hepatit B hastalığı sebebiyle askerliğe elverişli olmadığına kanaat getirmişlerdir. Bu rapor askeri yetkililer tarafından 13 Mart 2007 tarihinde kabul edilmiştir.

11. 10 Nisan 2007 tarihinde Ankara Askeri Mahkemesi, başvuran ve vekilinin usulüne uygun olarak katılmaya davet edildiği bir duruşma yapmıştır. Ancak ne başvuran, ne de vekili bu duruşmaya katılmamışlardır. Askeri Mahkeme aynı tarihte GATA'nın 13 Mart 2007 tarihli kesin tıbbi raporuna dayanarak başvuranın beraatına karar vermiştir.

12. Önceden zorunlu olarak yapılması gerekli ve 15 Nisan 2008 tarihli bir idari başvuruya başvuran vekili Milli Savunma Bakanlığında tazminat talep etmiştir. Dilekçesinde özellikle müvekkilinin haksız yere askerliğe elverişli olarak kabul edilmesinden dolayı zarara uğradığını iddia etmiştir.

13. İdarenin cevap vermemesi üzerine başvuran, avukatı aracılığıyla 27 Ağustos 2008 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi önünde Milli Savunma Bakanlığı aleyhine tazminat davası açmıştır.

14. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 20 Mayıs 2009 tarihli kararıyla davanın esası hakkında karar vermeksizin ve önceden zorunlu olarak yapılması gerekli idari başvurunun yasal süre olan 1 yıl içinde yapılmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Mahkeme 1 yıllık sürenin başlangıç tarihini GATA hastanesinin tıbbi raporunun kesinleştiği tarih olan 13 Mart 2007 olarak kabul etmiştir.

15. Başvuran avukatı aracılığıyla karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Dilekçesinde GATA hastanesinin tıbbi raporunun kendisine tebliğ edildiği tarihte kendi nüfus cüzdanı üzerinde oynama yaptığı için resmi belgeyi bozma ve kullanma suçlamasıyla cezaevinde olduğunu ve dolayısıyla söz konusu tebligatı almadığını iddia etmiştir. Başvuran ayrıca, idare ilgili belgeyi adresine göndermiş olsa bile bunu kendisinin tebellüğ edemeyeceğini, zira ancak 21 Eylül 2007 tarihinde kendisine vasi tayin edildiğini ifade etmiştir.

16. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 16 Eylül 2009 tarihli kararıyla ve 20 Mayıs 2009 tarihli ilk kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle başvuranın karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

17. Başvuran Sözleşme'nin 3., 5., 6. ve 13. maddeleri ile Sözleşme'ye ek 7. Protokol'ün 3. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuran Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin tazminat talebini süreden reddetmiş olmasından ve bu reddin adil yargılanma hakkı ile etkin bir şekilde adalete erişim hakkını engellediğinden yakınmaktadır.

18. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasınca koruma altına alınan adil yargılanma hakkının, medeni hakların talep edilmesini sağlayacak etkin adli bir başvuru yolunun varlığını gerekli kılan hukukun üstünlüğü ilkesi ışığında yorumlanması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Běleš ve diğerleri / Çek Cumhuriyeti, başvuru No. 47273/99, § 49, CEDH 2002-IX*). Yine Mahkeme, 6. maddenin 1. fıkrasının herkese medeni hak ve yükümlülüklerine ilişkin her türlü ihtilafı bir mahkeme önüne taşıma hakkını tanıdığını ve bu şekilde, erişimin, yani hukuk davası açabilmenin bir unsuru olan “mahkeme hakkını” koruma altına aldığını hatırlatmaktadır (*Golder / Birleşik Krallık, 21 Şubat 1975, § 36, A serisi, No. 18, ve Liechtenstein Prensi II. Hans-Adam / Almanya, [BD], No. 42527/98, § 43, CEDH 2001-VIII*).

19. Buna ek olarak Mahkeme “mahkemeye erişim hakkının” mutlak bir hak olmadığını ve özellikle bir başvurunun kabul edilebilirlik şartlarına ilişkin sınırlamalar gibi bazı zımni sınırlamalara tabi olduğunu, zira bu hakkın, niteliği gereği, bu alanda belli bir takdir yetkisine sahip olan devletin düzenlemesine tabi olduğunu hatırlatmaktadır (*García Manibardo / İspanya, No. 38695/97, § 36, CEDH 2000-II, ve Mortier / Fransa, No. 42195/98, § 33, 31 Temmuz 2001*). Bununla birlikte Mahkeme, sınırlamanın kişiye tanınan başvuru hakkının özünü etkileyecek şekilde veya etkilenmesi sonucunu doğuracak şekilde uygulanmaması gerektiğini tekrar ifade etmek ister. Öte yandan söz konusu kısıtlamalar 6. maddenin 1. fıkrası ile ancak meşru bir amaç güttükleri ve ulaşılmak istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir orantı olduğu sürece bağdaşacaktır (*Guérin / Fransa, 29 Temmuz 1998, § 37, Kararlar ve İlamlar Derlemesi, 1998-V, ve Stubbings ve diğerleri / Birleşik Krallık, 22 Ekim 1996, § 50, Derleme 1996-IV*).

20. Mahkeme diğer taraftan, ulusal mevzuatın yorumlanmasının öncelikle yerel makamların, özellikle mahkemelerin ve yüksek mahkemelerin görevi olduğunu hatırlatmak ister. Kendi görevi ise söz konu

yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumluluğunu denetlemekten ibarettir. Bu durum özellikle, yerel mahkemelerin, bir başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki süreler gibi usul kurallarını düzenleyen ve adaletin iyi bir şekilde tecelli etmesini garanti altına alan mevzuatı yorumlamalarına ilişkin kurallar bakımından evleviyetle geçerlidir (*Tejedor García / İspanya*, 16 Aralık 1997, § 31, *Derleme* 1997-VIII, ve *Adamiak / Polonya*, No. 20758/03, § 47, 19 Aralık 2006).

21. Bununla birlikte ve son olarak Mahkeme, ilgili düzenlemenin veya uygulamasının dava açmak isteyen kişinin var olan bir başvuru yolunu kullanmasını engellememesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme her davada ilgili somut davanın kendine özgü koşulları ışığında ve 6. maddenin 1. fıkrasının konusu ve amacını dikkate alarak bir değerlendirme yapmalıdır (bk. *mutatis mutandis*, *Miragall Escolano ve diğerleri / İspanya*, No. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 ve 41509/98, § 36, CEDH 2000-I).

22. Bir başvuru yolunu kullanmak elbette yasal bir takım şartlara bağlansa da, yukarıdaki kurallardan, mahkemelerin usul kurallarını uygularken hem yargılamanın adil olmasına hanel getirecek aşırı şekilcilikten ve hem de yasalar tarafından konulan usul kurallarını ortadan kaldırma sonucunu doğuracak aşırı esneklikten kaçınmaları gerektiği sonucu çıkmaktadır (*Walchli / Fransa*, No. 35787/03, § 29, 26 Temmuz 2007). Mahkeme, yapılan düzenlemelerin hukuk güvenliği ilkesi ve adaletin iyi bir şekilde tecelli etmesi amacına hizmet etmediği ve dava açmak isteyen kişinin önünde davasının esasını yetkili ve görevli mahkeme önünde incelemek bakımından bir engel oluşturduğu durumlarda mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmiş olacağını tekrar ifade etmektedir (*Efstathiou ve diğerleri / Yunanistan*, No. 36998/02, § 24, 27 Temmuz 2006).

23. Somut olayda Mahkeme başvuranın tazminat talebiyle açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedildiğini kaydetmektedir. Yüksek Mahkeme 15 Nisan

2008 tarihinde yapılan başvurunun en geç 13 Mart 2008 tarihinden, yani GATA'nın ilgilinin kronik hepatit B rahatsızlığı sebebiyle askerliğe elverişli olmadığı sonucuna varan nihai raporu tarihinden itibaren bir yıl içinde yapılması gerektiği kanaatine varmıştır (bk. yukarıda 14. paragraf).

24. Mahkeme başvuranın bu yaklaşımı eleştirdiğini gözlemlemektedir. Başvuran söz konusu tıbbi raporun kendisine tebliğ edildiği tarihte başka bir dava sebebiyle cezaevinde bulunduğunu ve kendisini temsil etmek için bir vasinin henüz atanmadığını iddia etmektedir. Başvuran bu sebeple söz konusu rapor hakkında bilgi sahibi olmadığını ileri sürmektedir.

25. Mahkeme Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin yaklaşımının mahkemeye erişim hakkı bağlamında Sözleşme'nin 6. maddesinin ruhu ile uyumlu olduğu kanaatindedir. Mahkeme bu yaklaşımın, dava açma veya başvuru hakkının kural olarak ilgililerin kendileri hakkında verilen kararları veya meşru haklarını ihlal eden kararları öğrendikleri ve uğradıkları zararı fiili olarak değerlendirebildikleri tarihten itibaren başlatılması gerektiği kuralı ile uyumlu olduğunu gözlemlemektedir.

26. Her şeyden önce Mahkeme, 13 Mart 2007 tarihli tıbbi rapor başvurana tebliğ edilmemiş ise bunun sebebinin ilgilin kendisine yasal bir vasi atanmasını talep etmemesinden kaynaklandığını kaydetmektedir (bk. yukarıda 15. paragraf).

27. Her halükarda, kendisine yasal bir vasi tayin edilmemesi konusunda talepte bulunmaması ile ilgili başvurana bir kusur atfedilemeyeceğinin ve vasi atanmasının resen yapılabileceğinin kabul edilmesi halinde bile, bir başka açıdan başvuranın ihmali olduğunu belirtmek gerekmektedir: 13 Mart 2007 tarihli tıbbi rapor Ankara Askeri Mahkemesi kaleminde bulunan başvuranın ceza dosyasında yer almaktadır: dolayısıyla başvuran vekilinin bu dosyayı inceleme imkânı bulunmaktaydı. Öte yandan, hem başvuran ve hem de vekili ilgilinin beraatine karar verilen 10 Nisan 2007 tarihli son duruşmaya katılmaları için usulüne uygun olarak davet edilmişti (bk. yukarıda 11. paragraf). Dolayısıyla, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 10

KABUL EDİLEBİLİRLİK KARARI : SÜZGÜN /TÜRKİYE

Nisan 2007 tarihini sürenin başlangıcı olarak kabul etse bile, başvuranın 15 Nisan 2008 tarihli ve yasal süre olan 1 yıllık süreden sonra açılmış olan davası zaten süre bakımından reddedilecekti.

28. Dolayısıyla Mahkeme ilgili yasal düzenlemenin ve mahkemeler tarafından yorumlanmasının başvuranın var olan bir başvuru yolunu kullanmasını engelleyecek nitelikte olmadığını değerlendirmektedir. Ayrıca bir yıllık hak düşürücü süre çok kısa bir süre değildir ve ulusal mahkemeler bu kuralı uygularken adil bir yargılamaya hanel getirecek aşırı şekilcilikle davranmamışlardır. Dolayısıyla başvurunun bu kısmı Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası uyarınca açıkça dayanaktan yoksundur.

29. Başvuranın diğer şikâyetlerine gelince, yukarıda 28. paragrafta vardığı sonuç dikkate alındığında, Mahkeme başvuranın Sözleşme'nin 35. maddesi 1. fıkrası gereklerine uygun olarak iç hukuk yollarını tüketmediği kanaatindedir.

Bu gerekçelerle ve oybirliğiyle Mahkeme,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan